

Asia: VN/7046/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi virvoitusjuomaverosta annetun lain ja alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta sekä virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta annetun lain kumoamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Valio kiittää mahdollisuudesta lausua virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta. Ruokatalo Valion tuoteportfolioon kuuluvia virvoitusjuomaveron alaisia tuoteryhmiä ovat mm. mehut, marjakeitot, eräät maitoa sisältävät juomat sekä kasvipohjaiset juomat kuten kaurajuomat.

Merkittävät muutokset näiden tuotteiden verotuksessa voivat vaikuttaa alan yritysten kannattavuuteen ja kilpailukykyyn. Virvoitusjuomaveron muutosten vaikutukset voivat ulottua myös kotimaisten raaka-aineiden käyttöön. Mehuissa ja marjakeitoissa käytetään myös kotimaisia marjoja ja hedelmiä, joiden arvoketju työllistää useita toimijoita niin viljelijöiden, jalostajien kuin logistiikan osalta.

Hallitusohjelma lupaa turvata vakaan toimintaympäristön yrittämiselle ja investoinneille ennakoitavalla ja vakaalla sääntelyllä. Verotus on merkittävä osa yritysten toimintaympäristöä. Hallitusohjelma asettaa myös kunnianhimoiset tavoitteet ruoka-alan kasvulle ja elintarvikeviennille. Virvoitusjuomaveron korotus heikentääkin merkittävästi toimintaympäristön ennakoitavuutta ja yritysten kykyä kasvaa.

Esityksessä ehdotetaan virvoitusjuomaveron porrastamista sokeripitoisuuden perusteella kuuteen tasoon sekä tämän lisäksi veroon suunnitellaan merkittäviä korotuksia, korotetaan merkittävästi. Valion näkökulmasta esityksessä on useita alan yrityksiä huolestuttavia kohtia.

Hallinnollinen taakka ja kustannukset kasvavat

Veromuutokset aiheuttavat alan yrityksille merkittäviä hallinnollisia kustannuksia muun muassa tullitariffinimikkeiden selvityksistä, kirjanpidosta ja tietojärjestelmämuutoksista. Lisäksi verokohtelun epäselvyys haittaa tuotekehitystä ja investointien suunnittelua.

Mehuala on viimevuosina kokenut merkittäviä haasteita. Raaka-aineiden hinnat ovat nousseet ja raaka-aineista on ollut pulaa ja saatavuusongelmat tulevat varmasti jatkumaan. Sään ääri-ilmiöt, muut satovaihtelut sekä lisääntyneet kasvitaudit pahentavat tilannetta merkittävästi. Hintojen muutos on vaikuttanut alan volyymejä laskevasti. Merkittävillä volyymimuutoksilla on myös ruokahävikkiä lisäävä vaikutus.

Täysmehut ja marjakeitot terveellinen välipala ja aamun aloitus

Hyvä muistaa, että virvoitusjuomavero kohdistuu myös täysmehuihin ja marjakeittoihin, jotka koostumukseltaan ja käyttömääriltään ovat hyvin erilaisia kuin virvoitus- ja energiajuomat. Uuden ravitsemussuosituksen mukaan pieni määrä 1 dl lasi täysmehua/smoothietä päivässä sopii terveelliseen ruokavalioon. (Suositus 800 g kasviksia/hedelmiä päivässä). Hyvä muistaa, että täysmehujen sokeri ei ole lisättyä vaan tulee hedelmä- tai marjaraaka-ainesta. Monet mehut ovat täydennettynä myös hyviä vitamiinien ja muiden ravintoaineiden (esim. kuitu ja kalsium) lähteitä esim. koululaisten välipalana. Hallituksen esitys määrätä vero myös täysmehuille ei ole järkevä.

Sokerittomat tuotteet pois veron piiristä

Hallituksen esityksen tavoitteena on ohjata kuluttajia kohti vähemmän sokeria sisältäviä tuotteita. Esityksen mukainen uusi korotettu vero tulee lisäämään myös keinomakeutettujen ja vähempisokeristen tuotteiden veroa. Tämä ei tule lisäämään näiden tuoteryhmien houkuttelevuutta ja näin esitys ei ole looginen. Olisi järkevää jättää sokerittomat ja keinomakeutettu tuotteet täysin veron ulkopuolelle. Tällä voisi olla kuluttajien ostokäyttäytymiseen vaikutusta.

Innovaatiot ja uusien tuotteiden kehittäminen

Uusien tuotteiden kehittäminen on osa yritysten toimintaa – kasvua ja uudistumista. Tuotekehitys lähtee kuluttajien tarpeista ja toiveista. Verotus toimii huonosti innovaatioiden lähteenä. Haluamme tarjota kuluttajille terveellisiä ja maistuvia tuotteita. On hyvä muistaa, että esim. sokerilla on tietyissä tuotteissa myös rakenteeseen ja makuun vaikuttavia ominaisuuksia, joita on joskus vaikea korvata.

Teollisuuden ja kaupan ostokäytännöt huomioitava lain voimaan tulossa

Hallituksen esityksen perusteella veromuutosten olisi tarkoitus tulla voimaan 1.1.2026. Alan käytäntönä on, että valmistajat ja kauppa käyvät neuvottelut hinnoista ja määristä noin 4-8kk ennen myyntiaikoja joidenkin tuotteiden osalta jopa 8–9 kk ennen kuin tuotteet tulevat kauppaan. On alan yritysten näkökulmasta ensi arvoisen tärkeää, että käytäessä neuvotteluja, on jo tiedossa tuotteisiin liittyvät verot. Hallituksen esityksen mukainen lain voimaantuloaika on aivan liian aikainen ja aiheuttaa ongelmia alan yrityksille.

Suosittellemme, että jos virvoitusjuomaveron muutokset tulevat voimaan, säädetään voimaantuloaika riittävän pitkälle, jotta yritykset voivat siihen valmistautua.

Koska hintojen muutoksella voi olla myös merkittäviä vaikutuksia volyymiin, olisi ruoka ja raaka-aine hävikin välttämiseksi tärkeää, että yritykset pystyisivät ennakoimaan mahdolliset muutokset hyvissä ajoin etukäteen.

Suunnitellut veronkorotukset ovat merkittäviä ja näin olisi hyvä, jos ne jaksotetaan useammalle vuodelle ja tulisivat voimaan aikaisintaan 1.9.2026.

Veron vaikutukset kuluttajakäyttäytymiseen ovat epävarmat

Esityksen vaikutusarviointi ei anna riittävää näyttöä siitä, että virvoitusjuomaverolla olisi selkeää terveysohjausvaikutusta. Kuluttajien valintoihin vaikuttavat monet tekijät, eikä sokeripitoisuus yksin määritä terveellisyttä. Mehujen kulutus ei ole suoraan verrannollinen virvoitusjuomien tai energiajuomien kulutukseen, ja substituutiovaikutusten arviointi on käytännössä mahdotonta.

Ruuan hintaa nostavat pisteverot eivät lähtökohtaisesti ole toimiva ohjauskeino ruokien ja juomien kulutuskysynnän ohjaamisessa terveelliseen ruokavalioon. Ruokavalio on kokonaisuus.

Yksittäiset ruoka-aineet eivät itsessään edistä tai heikennä terveyttä, vaan olennaista on ravitsemuksellinen kokonaisuus. On tärkeää huomioida, ettei elintarvikkeita tulisi jakaa tiukasti terveellisiin ja epäterveellisiin. Tällainen mustavalkoinen lähestymistapa voi johtaa siihen, että osa elintarvikkeista leimataan epäterveellisiksi, vaikka niiden vaikutus terveyteen riippuu usein käyttötilanteesta ja -määrästä. Terveyttä edistävä ruokavalio muodostuu tasapainoisesta kokonaisuudesta, jossa yksittäisillä tuotteilla on merkitystä vain osana laajempaa ruokavalion rakennetta.

Ehdotuksemme:

- Täysmehut tulee vapauttaa virvoitusjuomaverosta tai sijoittaa alimpaan veroluokkaan.

- Veromallissa on erotettava luonnollinen ja lisätty sokeri toisistaan.
- Veron voimaantulo tulee porrastaa ja sen osien tulee tulla voimaan aikaisintaan 1.9.2026, jotta yritykset voivat valmistautua muutoksiin.
- Veron vaikutuksia kulutukseen, terveyteen ja yrityksiin on seurattava ennen kuin päätetään lisätä veroja.

Auvinen Anna-Kaisa
Valio Oy - Anna-Kaisa Auvinen/ Valio yhteiskuntasuhteet